

UDC 37.013.31

DOI: 10.34671/SCH.BSR.2020.0403.0001

GLOBAL TƏHSİL KONTEKSTİNDƏ PEDAQOJİ BACARIQLARIN VƏ PARADIQMALARININ TRANSFORMASIYASI

© 2020

Əliyeva Sevinc Sərdar qızı, dosent əvəzi, Pedagogika kafedrası

Bakı Dövlət Universiteti

(1148, Azərbaycan, Bakı, Z.Xəlilov 23, e-mail: sevinc-aliyeva-66@mail.ru)

Xülasə. Bu məqalənin bir neçə əsas məqsədləri vardır. Birincisi, XXI əsrin çağırışları konteksti müəyyən edilir. İkincisi, həmin kontekst çərçivəsində təhsil sisteminin transformasiyası, onun milli və beynəlxalq strategiyaları nəzəri təhlil edilmişdir. Üçüncüsü, post-sənaye və bilik cəmiyyəti üçün tədri-təlim bacarıqlarının yeni modelləri əsaslandırılır. Belə ümumiləşdirici nəticəyə gəlirik ki, XXI əsrin reallıqları təhsilin qlobal kontekstinin zəruriliyini gücləndirmiş, tələbələr və müəllimlər üçün nəzərdə tutulan təhsil və bilik bacarıqları, pedaqoji prioritetləri və metodları daha çox müasir tədris modellərinin, tədris prosesinin inkişafına təsir göstərən həlledici makro və mikro strukturlu amillərdən asılı olmuşdur. Bu baxımdan, həm milli, həm də beynəlxalq təhsil paradıqları, bacarıqları, vərdisləri və qabiliyyətləri sahəsində ümumi konsensus mövcudluğunu iddia etmək olar.

Açar sözlər: Qlobal təhsil, XXI əsrin çağırışları, təhsilin prioritet istiqamətləri, pedaqoji bacarıqlar.

TRANSFORMATION OF PEDAGOGICAL SKILLS AND PARADIGMS IN THE CONTEXT OF GLOBAL EDUCATION

© 2020

Aliyeva Sevinj Sardar, acting Associate Professor, Department of Pedagogy

Baku State University

(1148, Azerbaijan, Baku, Z. Khalilov St., 23, e-mail: sevinc-aliyeva-66@mail.ru)

Abstract. This article pursues several basic goals. First, the context of the 21st century challenges is determined. Second, the transformation of the education system in this context, its national and international strategies, are theoretically analyzed. Third, new models of teaching and learning skills for post-industrial societies based on the service economy and the development of knowledge and information and communication technologies (ICT) are proposed. The final conclusion of this article is that the realities of the 21st century have strengthened the need for a global educational context, and the educational and cognitive abilities, skills and pedagogical priorities of students and teachers largely depend on the decisive macro- and microstructural factors affecting the development of contemporary models of teaching and learning. It can be argued that there is a general consensus on both the national and international education paradigms, skills and abilities.

Keywords: Global education, Challenges of the 21st century, priority directions of education, pedagogical skills.

ТРАНСФОРМАЦИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УМЕНИЙ И ПАРАДИГМ В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

© 2020

Алиева Севиндж Сардар, и.о. доцента кафедры педагогики

Бакинский государственный университет

(1148, Азербайджан, Баку, ул. З.Халилова, 23, e-mail: sevinc-aliyeva-66@mail.ru)

Аннотация. Эта статья имеет несколько основных целей. Во-первых, определяется «глобальное образование» в контексте вызовов XXI века. Во-вторых, в данном контексте теоретически анализируется трансформация системы образования, ее национальные и международные стратегии. В-третьих, предлагаются новые модели формирования навыков преподавания и обучения для пост-промышленного общества, основанного на экономике сервиса, развитии знаний и информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). Итоговый вывод данной статьи состоит в том, что реалии XXI века укрепили потребность в глобальном контексте образования, а образовательные и познавательные способности, навыки и педагогические приоритеты студентов и преподавателей во многом зависят от решающих макро- и микроструктурных факторов, влияющих на развитие современных моделей преподавания и обучения. Можно утверждать, что существует общий консенсус в отношении как национальных, так и международных парадигм, процесса формирования навыков и способностей в области образования.

Ключевые слова: глобальное образование, вызовы XXI века, приоритетные направления образования, педагогические навыки.

“Qlobal təhsil” kontekstində ali təhsilin prioritet istiqamətləri

Bu gün təhsil sahəsində çalışan hər bir işçinin və əməkdaşın diqqətini son dərəcə aktual bir sual çəkir: orta və ali təhsil şagird və tələbələri XXI əsr üçün nə dərəcədə keyfiyyətli hazırlaya bilər? Gerçəkdən, bu sual keçmişdə nəyin işlədiyinə yaxud işləmədiyinə deyil, «bu gün aktual təhsil təcrübəsi nədir» sualına cavab tələb edir. Keçmiş yalnız məlumatlandırma bilər, lakin təhsilin gələcəyini müəyyən edə bilməz.

150 ildən çoxdur ki, kütləvi tədris prosesində Sənaye dövrünün prioritetlərini əks etdirən pedaqoji kadrlar və təcrübələr dərin iz buraxıb. Bu pedaqoji bacarıqların fərqli cəhətləri müəllim tərəfindən nəzarət edilən və standartlaşdırılmış siniflərdə və auditoriyalarda həmyaşıd olan şagird və tələbə qruplarına dekonstruktiv (məna ziddiyyətlərinin aşkarlanması) və rekonstruktiv (yenidən qurmaq və bərpa etmək) məlumatların təqdim edildiyi tədris prosesində aşkar edilir. Bir çoxları bu paradigma hüduqlarında təhsili inkişaf etdirmək uğrunda çox işlər görüb. Bütövlükdə isə belə bir fikir formalaşır ki, XX əsrin müəllimləri və təhsil sistemləri

özlərini XIX əsrin təhsil modelini təkmilləşdirməyə həsr ediblər. Digər tərəfdən, qloballaşma texnologiyada sürətli inkişafa səbəb olmuşdur.

Biz sosial şəbəkələşmə texnologiyalarının təsiri nəticəsində biznesin, medianın və siyasi strukturların dəyişdiyi bilik dövrünə qədəm basmışıq. İstifadəçilər bu gün istənilən yerdə və istənilən zaman hər hansı məlumatı əldə edə bilərlər. Fikrimizcə, bu proses «liberal təhsilin və biliyin demokratikləşdirilməsi» prinsipinə daha çox uyğun gəlir. Lakin bu prinsip mövcud müasir təhsil sistemlərinə çox cüzi təsir göstərmişdir. Yeni təhsil modelinə, təhsil anlayışına – onun məqsədinin, pedaqoji kadrların, təhsil proqramlarının, strukturlarının, fərziyyələrinin və gözləntilərinin yenidən düşülməsinə çox böyük ehtiyac var.

XXI əsrdə mövcud olan köhnə pedaqoji kadrlar yeni təhsil sistem üçün artıq münasib deyil. Onlar təhsilin həm fiziki, həm virtual tədris məkanında keçirilməsi imkanlarına əhəmiyyət vermirlər. Biz bu cür yeni imkanları dəyərləndirmək istəyiriksə, XXI əsrin yeni pedaqoji, yeni idarəetmə sistemində və kadrlarına tələbatımız var – aktuallığa, keyfiyyətli təhsilə və tədrisə, cəsarətli və yaradıcı

meylləri əks etdirən təhsil paradimalarına ehtiyacımız var!

XXI əsrdə aktual olan təhsilin, ən azı, iki əsas prioritet istiqamətini göstərmək olar. Birincisi, təhsil təcrübəsinin hər bir şagirdin yaxud tələbənin seçdiyi həyata uyğun olmasını və müasir həyatda tələb olunan bacarıqların aşılmasını təmin etmək üçün bu istiqamətlər bir-biri ilə sıx əlaqədə olmalıdır. İlk növbədə o, tələbələrin insanpərvərliyini gücləndirməklə, onları öz həyatlarının sahibi kimi, cəmiyyətin həm lokal, həm global miqyasda üzvü kimi, işçi qüvvəsinin səmərəli, dəyişən mühitin fəal iştirakçıları kimi bacarıq və şəxsiyyətlərini inkişaf etdirməklə həqiqətən də yüksəlişə nail ola bilərlər. Əsas məqsəd müdrikliyi təqib etmək üçün tələbələrə imkanlar yaratmaqdan ibarətdir.

İkincisi, ictimai və global düşüncəsini yüksəltməklə, məsuliyyətli vətəndaşlığa imkan yaratmaqla tələbələr həqiqətən sosiallaşdırılmalıdır. Bu baxımdan onlar cəmiyyətin mahiyyətinin dərk edilməsini, onun inkişafa olan ehtiyacını dərinləşdirməklə sosial-tənqidi təfəkkürə yiyələnməlidirlər.

Tələbələr insanların, icmaların, cəmiyyətlərin və onların yaşadıkları dəyişən dünyada həyatlarına fərqlilik gətirmək imkanı verməklə kökündən dəyişmək imkanları yaradılmalıdır. Sözügedən tədris ömür boyu davam edən və gələcəyə hazırlayan, real problemlərin həll edilməsində davamlı iştirakı, real hadisələrlə və real həyatın dinamikasına müvafiq işi nəzərdə tutan tədrisdür.

Bu nəticələrə nail olmağa kömək edən əhəmiyyətli bacarıqlar komanda işini, problemlərin həll edilməsini, kommunikasiya bacarıqlarını, əlaqələrin qurulmasını, yaradıcılığı və müxtəlif özünüifadə yollarını ehtiva edir. Bu bacarıqlar uğurlu təcrübəyə və inandırıcı sübutlara əsaslanaraq gələcək yönümlü olmalıdır. Onlar yüksək informasiya və kommunikasiya potensialına birləşərək inkişaf prosesini müəyyən konkret bir məqsədə doğru aparacaq. Təhsil sahəsində yaranmış hazırkı vəziyyət bizi sosial texnologiyalarla möhkəmlənmiş fiziki və virtual təhsil potensialının hazırkı pedaqogikası üzərində yenidən əsaslı şəkildə düşünməyə ehtiyacımız olduğunu təsdiq edir. Dəstəkləyən pedaqoji sistem orta və ali məktəblər arasında əlaqələrin yaradılması, tələbə və müəllimlər üçün avadanlıqların təmin edilməsi çərçivəsindən kənara çıxmalıdır. O, tədrisin nisbi xarakteri üzərində qurulmalı və müasir dünyada təhsil ilə maraqlanan bütün şəxslər üçün aktual olmalıdır [1].

Biz düşünürük ki, XXI əsrin tələbələri və müəllimləri üçün nəzərdə tutulan təhsil bacarıqları və pedaqoji prioritetləri daha çox müasir tədris modellərinin, tədris prosesinin inkişafına təsir göstərən həlledici makro və mikro strukturlu amillərdən asılıdır. XXI əsrin əvvəllərində ali təhsil sahəsi rəqabət qabiliyyəti təşkilatə çevrildi. Bir çox ölkələrdə universitet tələbələri və müəllimləri az sayda olan iş yerləri uğrunda rəqabətə qoşulurdular. Nəticədə bütün ölkələrdə ən nüfuzlu universitetlərə daxil olmaq daha da çətinləşirdi.

Universitetlər nüfuz və reytingə görə, ümumilikdə dövlət yaxud özəl mənbələrdən maliyyələşdirilmə uğrunda rəqabətə yarışır. Rəqabət akademik mühitdə hər zaman güclü olması və mükəmməlliyə nail olmağa kömək etməsi ilə yanaşı, həm də akademik ictimai hissənin, missiyanın artmasında, eyni zamanda ənənəvi dəyərlərin rolunun azalmasında əhəmiyyətli rol oynaya bilər.

Müasir ali təhsil globallaşan dünya kontekstində

Qloballaşmanın təhsil sistemlərinə, pedaqoji paradimalarına, öyrənmə bacarıqlarına təsirləri ənənəvi təhsil modellərindən və tədris pedaqogikasından uzaqlaşmağa, xidmət və bilik cəmiyyətlərinə əsaslanmış post-sənaye cəmiyyətlərinin məqsədlərinə və prioritetlərinə nail olmağa üstünlük verir. Həqiqətən də, XXI əsrin əsas reallığı olan qloballaşma ali təhsilə artıq dərin təsir göstərir. Biz qloballaşmanı getdikcə integrasiya olunan dünya iqtisadiyyatı sayəsində formalaşan reallıq, yeni məlumat və kommunikasiyalar texnologiyası (MKT), beynəlxalq bilik şəbəkəsinin yaranması, ingilis dilinin rolu və akademik institutların nəzarətindən kənar digər qüvvələr və qurumlar kimi müəyyənləşdiririk.

Universitetlərin beynəlmilləşməsi hökumətin qloballaşmaya cavab olaraq həyata keçirdiyi siyasətlərin və proqramların müxtəlifliyi kimi müəyyən etmək olar. Buna adətən tələbələrin təhsil almaq üçün xaricə göndərilməsi, xarici ölkələrdə filial kampusların açılması və yaxud müəyyən növ institutlararası tərəfdaşlığın qurulması aiddir. Universitetlər hər zaman beynəlxalq tendensiyaaların təsiri altında olmuş və müəyyən dərəcədə geniş beynəlxalq akademik müəssisələr, alimlər və tədqiqatçılar cəmiyyəti tərəfindən idarə olunublar. Buna baxmayaraq, XXI əsrin reallıqları global kontekstin zəruriliyini gücləndirmişdir [4; 5].

Orta əsrlərdə Avropada təhsildə latın dili, Yaxın Şərq müsəlman dünyasında ərəb dili əsas yer tutduğu kimi, bu gün elmi kommunikasiyada ingilis dilinin rolunun artdığı danılmazdır. Məlumat və kommunikasiya texnologiyaları anı təmas və sadələşdirilmiş elmi kommunikasiya üçün universal vasitə yaratmışdır. Eyni zamanda bu dəyişikliklər nəşirlərin sahibkarlığına, texniki bazalarının və digər əsas ehtiyatların müstəsna olaraq inkişaf etmiş ölkələrdə yerləşən ən güclü universitetlərin və bəzi çoxmillətli şirkətlərin əlində mərkəzləşdirilməsinə yardım etmişdir. Bəziləri üçün qloballaşmanın ali təhsilə təsiri artıq milli sərhədlərlə həddindən artıq təhsil və tədqiqatlar üçün yeni imkanlar təklif edir. Digərləri üçün isə bu tendensiyaalar milli mədəniyyətə və muxtariyyətə hücum deməkdir. Şübhəsiz ki, hər ikisi öz aktuallığını saxlamaqdadır. Ən azından sərbəst şəkildə dünya üzrə hərəkət edən təxminən 2,5 milyon tələbə, sayısız hesabsız alimlər, elmi dərəcələr və universitetlər beynəlxalq əməkdaşlıq və razılaşmalara böyük ehtiyac duyurlar.

Lakin, məsələn, tanış olmayan xarici ixtisaslaşmaların müvafiq qiymətləndirilməsi üzrə beynəlxalq göstəricilər və standartlar haqqında razılaşmalar asanlıqla əldə olunmur. Beynəlmilləşmə regional və beynəlxalq səviyyədə çox mühüm olmuşdur. Avropada tətbiq edilən Bolonya prosesi və Lissabon strategiyası bu səviyyədə olan beynəlxalq iştirakın bariz nümunələridir. Bununla belə, 40-dan çox ölkədə tətbiq edilmiş Bolonya prosesi "Avropa Ali Təhsil Məkanı"nın yaradılmasında könüllü prosesə çevrilmişdir. Bu, dünyanın digər ölkələrində analoji cəhdlər üçün istinada çevrildi (Latın Amerikasında ingilis dili mərkəzləri, Afrika Birliyində uyğunluq strategiyasının inkişaf etdirilməsi, Asiya-Sakit okean regionunda 27 ölkə tərəfindən tətbiq edilmiş, Avstraliya, Brisben Kommynike (Brisbane Communiqué) təşəbbüsü, Şimal-Şərqi Asiyada təhsil nazirlərinin müzakirələri və s.).

Son onillikdə beynəlxalq səviyyədə fəaliyyət göstərən proqram və universitetlərin sayında əsl partlayış müşahidə olunub. Qatar, Sinqapur və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri milli siyasət çərçivəsində beynəlmilləşməni təbliğ edən ölkələr arasında nümunəyə çevrildilər. Onlar yerli tələbələr üçün universitet imkanlarını genişləndirmək, öz regionları üçün ali təhsil mərkəzləri kimi xidmət göstərmək məqsədilə yerli kampusların yaradılması üçün ən nüfuzlu xarici universitetləri yığmışlar. Lakin dünyanın ən kasıb ölkələri və ehtiyatları olmayan təhsil müəssisələri üçün beynəlxalq səviyyədə cəlb edilmə imkanları məhduddur [10, 23-37].

Ali təhsilin beynəlmilləşməsi bütün dünyada təzahür etmiş bir neçə amillə fərqlənir. Hər bir yerli, milli və regional təhsil məkanının məzmunca öz unikal xüsusiyyətlərinin olmasına baxmayaraq, ali məktəblərdə bir neçə global tendensiyaalar müəyyənləşdirilə bilər. Bu inkişafı insan resurslarının, proqramların və müəssisələrin dəyişkənliyi; birgə tədqiqatların artan əhəmiyyəti; inkişaf edən tədris planları, o cümlədən tədris və təhsilə yanaşmalar; bütün dünyada ali təhsil müəssisələrinin daha güclənmiş qarşılıqlı əlaqələri; təhsil müəssisələri və daha geniş ali təhsil sistemləri arasında beynəlmilləşmə hadisəsinin getdikcə daha çox yayılması daxildir [10, 23-29].

İkinci həlledici amil ənənəvi sənayedən əvvəl və sənaye istehsalat cəmiyyətlərindən bilik və xidmət məhsullarına əsaslanmış post-sənaye xidmət cəmiyyətlərinə keçidə aiddir. Post-sənaye cəmiyyətinin xidmət sektorunun iqtisadiyyatın istehsalat sektoru ilə müqayisədə daha çox gəlir gətirdiyi

inkışaf mərhələsidir. Termin post-Fordizm, məlumat-bilik cəmiyyəti, bilik iqtisadiyyatı, post-sənaye iqtisadiyyatı, qeyri-sabit müasirlik və şəbəkə cəmiyyəti kimi sosioloji-nəzəri ifadələrlə sıx əlaqəlidir. Bütün bu ifadələr ümumi nəzəri fon kimi iqtisadiyyatda və yaxud sosial fənlərdə istifadə olunur. Biz, post-sənaye cəmiyyətinin aşağıdakı xüsusiyyətlərini önə çəkirik:

1. İqtisadiyyat məhsul istehsalı prosesindən xidmət göstərilməsi prosesinə keçidə məruz qalır.

2. Bilik dəyərli kapital formasına - İnsan kapitalına çevrilir.

3. İstehsalat ideyaları iqtisadiyyatın inkişafının əsas yoludur.

4. Qloballaşma və avtomatlaşdırma prosesləri sayəsində istehsalat işçilərinin, həmkarlar ittifaqlarının işinin, o cümlədən əl əməyinin (məsələn, fordizm) iqtisadiyyatda dəyəri və əhəmiyyəti azalır, peşəkar işçilər (məsələn, alimlər, yaradıcı-sənaye mütəxəssisləri və İKT üzrə mütəxəssislər) isə üstünlük təşkil edir.

5. Davranış və məlumat elmləri, texnologiyalar inkişaf etdirilir və tətbiq edilir (məsələn, davranış iqtisadiyyatı, məlumat memarlığı, kibernetika, oyun nəzəriyyəsi və məlumat nəzəriyyəsi). İnformasiya cəmiyyəti sənaye cəmiyyətinin varisi hesab edilir. Sıx əlaqəli konsepsiyalar post-sənaye cəmiyyəti, post-fordizm, post-modern cəmiyyəti, bilik cəmiyyəti, telematik cəmiyyət, məlumat inqilabı, qeyri-sabit müasirlik və şəbəkə cəmiyyətidir [4]. Hal-hazırda informasiya cəmiyyəti ilə bağlı ümumi qəbul edilmiş konsepsiya yoxdur. Nəzəriyyəçilərin əksəriyyəti transformasiyanın 1970-ci illərlə bu gün arasında başlamış olduğu və cəmiyyətlərin əsaslı şəkildə fəaliyyəti yolunu dəyişən transformasiyanın mümkünlüyü barədə razılaşır [11-13].

Məlumat texnologiyası internet çərçivəsindən kənara çıxır və konkret kütləvi informasiya vasitələrinin yaxud konkret istehsalat üsullarının real olaraq nə dərəcədə böyük təsirə malik olduğu barədə müzakirələr aparılır. Müasir tədqiqatçılar informasiya cəmiyyətinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilə biləcək beş ən böyük məlumat növünü qeyd edir: texnoloji, iqtisadi, peşə, məkani və mədəni. Həqiqətən, informasiyanın xarakteri bugünkü yaşayış tərzimizi kökündən dəyişib. Davranışımız nəzəri bilik və məlumatlara əsaslanır.

Nəticə. Biz hesab edirik ki, informasiya cəmiyyətləri iqtisadi, sosial, mədəni və siyasi dəyişikliklər üçün İKT istifadəsini gücləndirmiş cəmiyyətlərdir. 2005-ci ildə dünya hökumətlərinin əksəriyyəti İnformasiya cəmiyyəti ilə bağlı müəssisələrə can atdıqlarını yenidən təsdiq etdilər. Şifahi məlumat bir neçə müxtəlif yolla şərh edilə bilər. *Məlumat və cəmiyyət* barədə fikirlərə əsasən anlayışların əksəriyyəti üç kateqoriyaya bölünür: məlumat bilik kimi, məlumat proses kimi və məlumat əşya kimi. Qeyd edək ki, informasiya texnologiyaları, distant təhsil və digər texnoloji innovasiyalar sayəsində ənənəvi universitet köhnələcək. Ənənəvi universitetin təhsil məkanından silinməsi fikrimizcə tezliklə baş verməyəcək. Yeni İKT-lərin istifadəsi ilə təhsilin keyfiyyətinin artırılması İKT ilə ənənəvi universitetlər arasında əlaqələrin dərinləşməsi ilə nəticələnə bilər. Lakin İKT sayəsində artıq böyük dəyişiklik baş vermişdir. Əslində İKT XXI əsrin təhsil proqramında kökündən baş verən dəyişikliklərin əsas hissələrindən biridir. İnternet biliyin ötürülməsi üsulunda həqiqətən də inqilab etdi.

Dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrində İKT-lərin mövcud olması göstərici baxımından geniş inkişaf etmiş və ali təhsil sahəsinin faktiki olaraq bütün mərhələlərinə toxunmuşdur. Elektron məktublar, onlayn sosial şəbəkələr akademik əməkdaşlıq və birgə tədqiqatlar üçün məkan təmin edir. Elektron jurnallar geniş yayılmış və bəzi sahələrdə kifayət qədər əhəmiyyətli olmuşdur. Ənənəvi kitab və jurnal nəşrləri öz nəşrlərini yaymaq məqsədilə getdikcə daha çox İnternetə üz tutmuşlar. Açıq təhsil mənbələrinin hərəkəti yerli səviyyədə mövcud olmayan kurslara, tədris proqramlarına və pedaqoji yanaşmalara sərbəst çıxış təmin etməklə təhsilin inkişafına əhəmiyyətli töhfə vermişdir [10, 123-127].

ƏDƏBİYYAT SIYAHISI:

1. Cynthia Luna Scott. *The Future of Learning 3: What Kind of Pedagogies for the 21st Century?* UNESCO Education Research and Foresight, Paris. [ERF Working Papers Series, No. 15. P. 1-21 // <http://unesdoc.unesco.org/images/>].
2. Cynthia Luna Scott. *The Futures of Learning 1: Why Must Learning Content and Methods Change in the 21st Century?* UNESCO Education Research and Foresight, Paris. ERF Working Papers Series, No. 13. P. 1-16. // <http://unesdoc.unesco.org>
3. Cynthia Luna Scott. *The Futures of Learning 2: What Kind of Learning for the 21st Century?* UNESCO Education Research and Foresight, Paris. ERF Working Papers Series, 2015, No. 14. pp. 1-14. // <http://unesdoc.unesco.org>
4. 21st Century Skills: How can you prepare students for the new Global Economy? Pp1-22. <https://www.oecd.org/site/educeri21st/40756908.pdf>.
5. Preparing 21st Century Students for a Global Society. Pp. 1-38. // <https://www.nea.org>
6. Linyuan Guo. *Preparing Teachers to Educate for 21st Century Global Citizenship: Envisioning and Enacting*. Pp. 1-23. // <file:///C:/Users/.../The Partnership for 21st Century Skills. www.21stcenturyskills.com>.
7. *Global Perspectives on Higher Education*. // <https://www.sensepublishers.com>
8. Philip G. Altbach. *Globalization and the University: Myths and Realities in an Unequal World*. <https://pdfs.semanticscholar.org/>
9. Philip G. Altbach Liz Reisberg Laura E. Rumbley. *Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution*. Pp. 247. <http://unesdoc.unesco.org/>
10. John R., Korostelev A.A., Yarygin O.N., Mukhutdinov R.H., Maselena A. *The Genesis and Base Concepts of Competentology*. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. 2019. T. 7. № 6. C. 78-86.
11. Dobudko T.V., Pugach O.I., Korostelev A.A., Ippolitova N.V., Khayrullina R.G., Sitdikov F.F. *Training of Pedagogical Education Masters: Practice-Oriented Model*. *Humanities and Social Sciences Reviews*. 2019. T. 7. № 4. C. 1155-1159.
12. Vaganova O.I., Korostelev A.A., Smirnova Z.V., Abramova N.S., Dolmatov S.N. *Improving Teachers Professionalism Through the Development of Creativity*. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. 2019. T. 8. № 8. C. 630-634.

The article was received by the editors 05.06.2020

The article was accepted for publication 27.08.2020